

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yehoshu'a

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5565 [1804/1805]

DT

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9618

הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַכֹּל בָּאוּ לָכֶם
 לֹא-נִפְלַ מִמֶּנּוּ דָּבָר אֶחָד :
 (טו) וְהָיָה בְּאֲשֶׁר-בָּא עֲלֵיכֶם
 כָּל-הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר
 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲלֵיכֶם כִּן יָבִיא
 יְהוָה עֲלֵיכֶם אֶת-כָּל-הַדָּבָר
 הָרַע עַד-הַשְּׁמִידוֹ אוֹתְכֶם מֵעַל
 הָאָדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר
 נָתַן לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם :
 (טז) בְּעִבְרַתְכֶם אֶת בְּרִית יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם
 וְהִלַּכְתֶּם וְעִבַדְתֶּם אֱלֹהִים
 אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם וְהָרָה
 אֶף-יְהוָה בְּכֶם וְאֶבְרַתְכֶם מִהָרָה
 מֵעַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן
 לָכֶם :

כד (א) וַיֵּאָסֶף יְהוֹשֻׁעַ אֶת-
 כָּל-שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׂכֵמָה

אונערפילט געבליכן, פֿאַן אללם דעם
 גוטן, וועלכס דער עוויגע אייער גאָט
 אייך פֿרהייסן, אללעס טראָף זיין,
 ניצט דאז מינדסטע בליב אונערפֿילט.
 (טו) אבר זא וויא נון אללעס גוטע,
 דאז אייך דער עוויגע אייער גאָט פֿר־
 הייסן, איינגטראָפֿן, עבן זא גוויס
 ווירד ער אויך אללע דראָהונגן אין
 ערפֿיללונג ברינגן, ביז ער אייך פֿאַן
 דיזעם גוטן ערדרייַצע פֿרטילגט האבן
 ווירד, וועלכס אייך דער עוויגע אייער
 גאָט געגעבן. (טז) זאבאלד איהר
 נעמליך, דען בונד דעס עוויגן אייערס
 גאָטעס איברטרעטעט, דען ער אייך
 צו האלטן גבאָטן; הינגעהט, אנדרן
 געטרן דיהנט, אונד זיא אנבעטעט,
 זא ווירד דער צאָרן דעס עוויגן
 איבר אייך ענטברענגן אונד איהר זעדרט
 גאר באלד, פֿאַן דעם גוטן לאנדע
 צערשטרייעט ווערדן, וועלכס ער אייך
 איינגעגעבן.

כד (א) הירויף פֿרואמלטע יהושע
 אללע שטעמע ישראל'ס,
 נאך שכס, ריף דען עלטסטן, הייפֿ-
 טערן, ריכטרן אונד בעיאמטן צו,
 אונד

ויקרא לזקני ישראל ולראשי
 ולשפטיו

מקומות, אמרו המפרשים כי המקום הזה
 תחלת הנחלה ליעקב בא"י, כמו שנאמר ויקן
 את חלקת השדה מאת בני סמור אבי שכם,
 ובמריהושע לאמר לישראל הסירו את אלהי
 הכבר, במקום אשר אמר להם יעקב כן.
 ויקרא, כשהיו כולם נקהלים, קרא להם,
 ויבואו מתוך הקהל ויעמדו לפניו. לפני
 אלהים, כראה שהניאו את ארון אלהים שם
 לכרות

ב א ו ר
 אתכם בעברכם את בריתו. (טו) כן יבוא,
 בעברכם את ברית ה'. כל הדבר הרע,
 בשתי ידיעות. והכוונה הרעות אשר אמר
 ליסר אתכם צם, זהם הקללות האמורות
 בתורה. אחכם, בחולס שלא כמנהג,
 ומאנו לו סברים במקרא.
 כד (א) ויאסף, עתה נאספו כל ישראל
 בפרט, ומה שצמר בשכם יותר מבשאר

מ כ ל ר י ו פ י
 כמ"ש במקום אחר, לשכום בעיניכם: (טו) עד השמידו, בפתח הה"א: אוחכם, בא
 בחולם שלא כמנהג, וכן וברא אותהו, ישפטו אותהם: כד (ב) בעבר

יהושע כד

וְלִישְׁפָּטָיו וְלִישְׁטָרְיוֹ וַיִּתְּצוּהוּ לִפְנֵי
 הָאֱלֹהִים : (ב) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ
 אֶל-כָּל-הָעָם כֹּה-אָמַר יְהוָה
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הִנְהַר יִשְׁבּוּ
 אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם הַתַּרְח אָבִי
 אֲבִרְהָם וְאָבִי נְחֹר וַיַּעֲבְדוּ
 אֱלֹהִים אֲחֵרִים : (ג) וַאֲקַהֲאֵז
 אֲבִיכֶם אֶת-אֲבִרְהָם מֵעֵבֶר
 הִנְהַר וְאוֹלָךְ אוֹרְזוֹ בְּכָל-אֶרֶץ
 כְּנָעַן וְאַרְבֵּי (וְאַרְבֵּה קָרִי) אֶת-
 זֵרְעוֹ וַאֲהַזְנוּ לוֹ אֶת-יִצְחָק :
 (ד) וַאֲהַזְנוּ לְיִצְחָק אֶת-יַעֲקֹב
 וְאֶת-עֵשָׂו וְאֵתֵן לְעֵשָׂו אֶת-הַר
 שֵׁעִיר לְרֵשֶׁת אוֹהוֹ וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו
 יָרְדוּ מִצְרָיִם : (ה) וַאֲשַׁלַּח אֶת-
 מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וְאָנֹכִי אֶת-
 מִצְרָיִם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ
 וְאַחַר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם :
 (ו) וְאוֹצִיֵּא אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם
 מִמִּצְרָיִם וְהִבֵּאוּ הֵימָּה וַיִּרְדְּפוּ מִצְרָיִם אַחֲרֵי
 אֲבוֹתֵיכֶם בְּרֶכֶב
 וּבַפָּרָשִׁים יִבְסֹוּ : (ז) וַיִּצְעֲקוּ אֶל-יְהוָה וַיִּשְׂם
 מֶאֱפֶל בֵּינֵיכֶם

אונר ויא שטעללטן זיך פֿאַר גאָט :
 (ב) נון שפראך יהושע צו אללם פֿאַלקע .
 זאָ שפריכט דער עוויגע , דער גאָט
 ישראל'ס : יענוייטס דעם פֿלוסעס ,
 וואָהנטן איירע פֿאַרפֿאהרן , פֿאַן יעהער ,
 תרח , דער פֿאַטר אבררה'ס אונר
 נחור'ס , אונר דיהנטן פֿרעמדן געטרן .
 (ג) דא נאָם איך איירן פֿאַטר , דען
 אבררהם , פֿיהרטע איהן דורכ'ס גאנצע
 לאנד כנען , אונר פֿרמעהרטע זיינן
 זאמן , אינרעם איך איהם דען יצחק
 גאב , (ד) דיום יצחק גאב איך יעקב
 אונר עשו , עשו ריימטע איך די'א
 גבידגע שעיר איין , צום אייגנטימליכֿן
 בויצע , יעקב אבר רייזטע מיט זיינן
 קינדרן , נאך מצרים הינאב .
 (ה) דא זענדטע איך משה אונר
 אהרן , פֿלאגטע מצרים , דורך די'א
 טאהטן , די'א איך דא אויסאיכטע ,
 אונר זעצטע אייך אין פֿריויהייט .
 (ו) אלס איך נון איירע פֿעטר אויס
 מצרים גפֿיהרט , אונר איהר דעם
 מעערע נאהע קאמט , זעצטן די'א מצרים
 איירן פֿעטרן נאך , מיט קריגסוואגן
 אונר רייטרויא , ביו'אן דאז שילפֿמעער .
 (ז) היר שריען זיא צום עוויגן , ער
 ליס

באור

לכרות לפניו את הנרית . (ה) הוצאתי
 אתכם , ואחר זה אמר , ואזכיר את אבותיכ' ,
 ואחריו , ותבואו הימה ? לפי שהנאספים ,
 מהם יוצאי מצרים , ומהם הילודים במדבר ובארץ ,
 כד (ג) ולרכ את זרעו . חסר ה"א במס
 מריבות וכסיונות עשיתי עמו עד שלא
 נתתי לו זרע : (ז) וינח עליו את היס . על
 כל
 מ כ ל ל י ו פ י
 כד (ב) בעבר הנהר , בער הנהר : (ג) וארְבֵּי , כתיב בלא ה"א , וקרי וארבה"א ,
 ושניהם שוים בדרך הרקדוק : (ז) מאפל , שם

ובין המצרים ויבא עליו אתהים
 ויבסוהו ותראינה עיניכם את
 אשר עשיתי במצרים ותשבו
 במדבר ימים רבים :
 (ח) ואביאה (ואביא ק) אתכם
 אל ארץ האמרי היושב בעבר
 הירדן וילחמו אתכם ואתן
 אותם בידכם והירשו את
 ארצם ואשמידם מפניכם :
 (ט) ויקם בלק בין צפור מלך
 מואב וילחם בישראל וישלח
 ויקרא לבלעם בין בעור לקלל
 אתכם : (י) ולא אביתי לשמע
 לבלעם ויברך ברוך אתכם
 ואציל אתכם מידו :
 (יא) ותעברו את הירדן ותבאו
 אל יריחו וילחמו בכם בעלי
 רשי יריחו

לויס איינע פֿרפֿינסטרונג צווישן אייך
 אונד דען מצרים ווערדן , פֿידערטע
 דאז מעער איבר זיא , דאז זיא בדעקטע ,
 איהר האבט מיט אייגן אויגן גזעהן ,
 וואס איך אן מצרים גטאהן . דארויף
 זיימטעט איהר לאנגע צייט אין דער
 וויסטע . (ה) ענדליך בראכטע איך
 איך אין דאז לאנד דעס אמרי , דער
 יענזייטס דעס ירדנ'ס וואהנטע ; אונד
 אלס זיא מיט אייך שטריטן , גאב איך
 זיא אין איירע הענדע . איהר נאמט
 איהנן דאז לאנד אב , אונד איך פֿער
 טילגטע זיא פֿאר אייך . (ט) דא שטונד
 בלק אויף , איין זאָהן דעס צפור ,
 קעניג צו מואב , אונד זוכטע ישראל
 צובקריגן . ער שיקטע הין , לויס בלעם ,
 דען זאָהן דעס בעור האָהלן , אייך צו
 פֿרפֿלוכן . (י) איך וואלטע אבר
 אויף בלעם ניכט הערן , אונד ער מוס
 טע אייך זעעגן . זאָ רעטטע איך אייך
 פֿאָן זיינר האַנד . (יא) דאָן גינגט
 איהר איבר דען ירדן , קאמט פֿאר
 יריחו , דערן איינוואָהנר זיך , צום שטר
 זיטע מיט אייך ריסטעטן ; אונטר איהנן
 באור ווארן

עליו, על עם מצרי' שזכר' ותראנה עיניכ',
 מה לי לספר לכם, הלא ראיתם צעניכס .
 (ט) וילחם בישראל, לא מאכנו שלחם בלק
 עם ישראל, גם יפתח אמר עליו, אם נלחם
 צו והמחשבה חשבה הכתוב למעשה (מדברי רד"ק) . (יא) וילחמו בכם בעלי יריחו, גם
 מהמלחמה הזאת לא מנאנו דבר, ואמר רד"ק שיצאו מאנשי יריחו א מלכי כנען, להזהירם, ובין
 כך נלכדה יריחו, והם נשארו עם המלכים שנתקבצו אחרי קן להלח' עם יהושע פה אחד, עכ"ל .
 ולדעתי אין פירוש וילחמו מלחמה ממש, אלא כמו וילח' של מלך מואב, אמרו להלח', כל' הכינו
 עצמם לערוך מלחמ', והעד ויריחו סוגרת ומסוגר' אין יוצא ואין בא, הכי שהיו סוגר' את העיר,
 לבנותי

מכלל יופי

שם בחוספת מ"ם : (ח) ואביאה , כתיב בה"א וקרי בלא ה"א ודענין אהר :
 (ט) ויברך ברוך , מקור מהדרגש , על משקל יסוד יסרני , ובמכלל ה"א שהוא

כל יחוד ויחוד שבהם שאם היה היחוד בורח
 שלא ליכנס בים גל של ים דודף אחריו וקולטו :
 (יא) וילחמו בכם בעלי יריחו האמורי והפריזי
 וגומר . כל שבעה האומות נזכרין כאן לפי
 שיריחו
 כלחם בם (שופט' י"א כ"ה) , אלא אמר להלח' עם ישראל ע"י קללת בלעם, כ"ש אולי אוכל ככה
 צו והמחשבה חשבה הכתוב למעשה (מדברי רד"ק) . (יא) וילחמו בכם בעלי יריחו, גם
 מהמלחמה הזאת לא מנאנו דבר, ואמר רד"ק שיצאו מאנשי יריחו א מלכי כנען, להזהירם, ובין
 כך נלכדה יריחו, והם נשארו עם המלכים שנתקבצו אחרי קן להלח' עם יהושע פה אחד, עכ"ל .
 ולדעתי אין פירוש וילחמו מלחמה ממש, אלא כמו וילח' של מלך מואב, אמרו להלח', כל' הכינו
 עצמם לערוך מלחמ', והעד ויריחו סוגרת ומסוגר' אין יוצא ואין בא, הכי שהיו סוגר' את העיר,
 לבנותי

ווארן : פאן אשרי , פרווי , כנעני ,
 חתי , גרגשי , חוי , אונר יבוס , איך
 גאב זיא אבר אין אייערע הענדע .
 (יב) שיקטע אויך הארניסע פאר אייך
 הער , וועלכע ריא צווייא קעניגע פאן
 אמרי פאר אייך פטררייבן , אהנעדריין
 שווערד , אהנע ריינן באגן . (יג) זא
 גאב איך אייך איין לאנד , דארום איהר
 אייך ניכט במיהט , שטעטע , דיא
 איהר ניכט אויפגבויעט ; איהר בויצעט
 זיא , גניסט וויין אונר עהלבערגע ,
 דיא איהר ניכט גפלאנצעט . (יד) זא
 האכט רען עהרפורכט פאר דעם עוויגן ,
 דיהנט איהם מיט טרייע , אונר אונגטויל
 טעם הערצן , שאפט וועג דיא געטר ,
 רענן אייערע פעטר , יענזויסט דעם
 שטר אמס , אונר אין מצרים גדיהנט
 האטן

יריחו האמרי והפרזי והכנעני
 והחתי והגרגזשי החוי והיבוס
 ואתן אותם בידכם :
 (יב) ואשלח לפניכם את
 הצרעה והגרש אותם מפניכם
 שני מלכי האמרי לא בחרבך
 ולא בקשתך : (יג) ואתן לכם
 ארץ אשר לא יגיעה בה וערים
 אשר לא בניתם והשבו בהם
 כרמים וזיתים אשר לא נטעתם
 ואת יהוה ועבדו אתו בתמים
 ובאמת והסירו את אלהים
 ובעבר

אתם אכלים : (יד) ועתה יראו
 ובאמת והסירו את אלהים

באור

רשי הנהר

לבנתי בוא בה חיל ישראל , כ"א בעלותם
 במלחמה על החומה , ואז יורו המורים מעל
 החומה אל אשר יכסו לעלות , אכן ה' הפך
 עזתם , ותפיל החומה תחתיה , ויעל ישראל איש כנדרו ולא בא למלחמה כלל . האמרי והפרזי ,
 דעת רד"ק כבר כתבתי , ולדעתו פי' הכתוב : וילחמו בכס בעלי יריחו נתן האמרי וגו' . וא"כ
 לא הזכיר יהושע לכידת יריחו , והיא הנפלאה בכל לכידת יהושע וישראל ? והנכון כמו שכתב
 רש"י ז"ל , לפי שיריחו עומדת על הספר , והיא נגד' ומכעלה של א"י וקנכו לתוכה גבורי חיל
 מכל שבעה אומות , ע"כ . ואשר יפלא הדבר בעיני רד"ק , אינו אלא לפי משנתו , כי יחשוב
 וילחמו מלחמה ממש , ותמה בנדק מדוע לא ספר הכתוב המלחמה הזאת ? אמנם אם נאמר
 שפירושו וילחמו אמרו להלחם , כאשר כתב הוא בעצמו על וילחם דמלך עואב , אין מקום לתימה .
 וקרוב הדבר מאוד , שנקבנו גבורי חיל משבעה אומות א יריחו לעזר ולחסות את העיר כנגד חיל
 ישראל , ולא בא למלחמה כלל , כי ה' הפיל חומותיה סביב . (יב) הצרעה , אמרו רז"ל שהיא
 מין שרץ עיף והיא מכה אות' בעיניהם ומטילה נהם ארס והם מתים ואת היותר עיין בבאור
 לתרגו' התורה (שמות כ"ג כ"ח) . אותם , את הכתוב אחריו , שני מלכי האמרי , ובא השם עש
 הכינוי , כאשר יבוא לרוב במקרא . ואע"פ שגרשה הצרעה כל ז' אומות , כמו שנאמר וגרשה את
 הקוי את הכנעני , ואת הקתי (שם שם) וכמו שפירשו הראב"ע והרמב"ן שם , שקצר הכתוב ולא
 זכר כ"א ג' והכוונה בכל שבעה , וכמו שאמרו חז"ל בסוטה (ל"ו ע"א) , מ"מ לא זכר אלא שני מלכי
 אמרי על שהיו הקזקים והעלומים שכל שבעה אומות , כאשר זכרתי לעיל (י' ה') , (יד)
 ובתמים , בתם לבנ , שלא תהא בלככם שום משנה לאל אחר . ובמצרים , כ"ג ביחזקאל

שיבחו עומדת על הספר והימה כנגד ומניגול
 של ארץ ישראל וכתקבנו לתוכה מכל שבעה
 האומות גבורי החיל : (יט) אלהים קדשים .
 כדוב

מ כ ל ל י ו פ י

מקור מהקל :

(יד) בתמים , שם לא הואר' , וכן ואם באמת ובתמים : (יט) כי אלהים
 קדשים , בא ברבוי ביחוד בלשון תפארת , כמו אלהים , וכן ישמח ישראל בעושי ,
 איהן אלהי עושי :

(כו) כי

הַגָּהָר וּבְמִצְרַיִם וְעַבְדוֹ אֶת־
 יְהוָה: (טו) וְאִם רַע בְּעֵינֵיכֶם
 לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה בַּחֲרוּ לָכֶם
 הַיּוֹם אֶת־מִי תַעֲבֹדוּן אִם אֶת־
 אֱלֹהִים אֲשֶׁר־עַבְדוּ אַבּוֹתֵיכֶם
 אֲשֶׁר בְּעֵבֶר (מעבר ק') הַגָּהָר
 וְאִם אֶת־אֱלֹהֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
 אַתֶּם יֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ וְאֲנֹכִי
 וּבֵיתִי נֶעֱבֹד אֶת־יְהוָה: (טז) וַיַּעַן
 הָעָם וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לָנוּ מֵעֹבֵד
 אֶת־יְהוָה לַעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים:
 (יז) כִּי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוּא הַמַּעֲלָה
 אֶתָּנוּ וְאֶת־אֲבוֹתֵינוּ מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים וְאֲשֶׁר
 עָשָׂה לְעֵינֵינוּ אֶת־הָאֲתוֹת
 הַגְּדֹלוֹת הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמְרֵנוּ בְּכָל־
 הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־הִלַּכְנוּ בָּהּ וּבְכָל־
 הָעַמִּים אֲשֶׁר עַבְדְּנוּ בְּקִרְבָּם:

הַאֲטֹן, אֹנֵד דִּיהֶנֶט אֵינְצִיג דַּעַס עֹוִיגִן.
 (טו) אָדֶר — מִיס־פֶּעֶלֶלֶט אֵיךְ עֶטוּוֹא
 דַּעַר דִּיהֶנֶסֶט דַּעַס עֹוִיגִן, זֶא וּוְעֵהֶלֶט;
 אֵימֶר הִיִן, וּוְעַס אֵיֶהֶר דַּעַן דִּיהֶנֶן וּוְאַלֶּלֶט;
 אַב דַּעַן גַּעֶטֶרֶן, וּוְעֵלְכֵן אֵייעֶרַע פֶּאָר־
 פֶּאָרְהֶרֶן, יַעֲנֹוִיטֶס דַּעַס שְׁטֶרֶאָהֶמֶס
 גִּדִּיהֶנֶט, אָדֶר דַּעַן גַּעֶטֶרֶן דַּעַס אֱמֹרִי.
 אֵיךְ דַּעַרֶן לֶאָנֵד אֵיֶהֶר נֹון וּוְאַהֶנֶט. אֵיךְ
 אָבֶר, אֹנֵד מֵיִנַּע רֵוּוִילֵיטֶע, וּוִיר
 דִּיהֶנֶן דַּעַס עֹוִיגִן. (טז) דֶּאָז פֶּאָלְקֶ
 אָנְטוּוֹאַרְטֶטֶע אֹנֵד שְׁפֶרֶאָךְ: עַס זֵיִיא
 פֶּעַרֶן פֶּאָן אֹנֶס, דַּעַן עֹוִיגִן צו פֶּרֶלֶאָסֶן,
 אֹנֵד אָנֶדֶרֶן גַּעֶטֶרֶן צו דִּיהֶנֶן!
 (יז) דַּעַר עֹוִיגֶע אֹנֵדֶר גֶּאָט אֵיזֶט אֵיזֶט'ס יֶא,
 דַּעַר אֹנֶס. אֹנֵד אֹנֵדֶרַע פֶּאָר־פֶּאָהֶרֶן
 אֹוִיס מִצְרַיִם, אֹוִיס דַּעַס שְׁקֶלֶא־פֶּנְהֵוִוִוע
 הַרֹוִיף גִּפִּיהֶרֶט, דַּעַר פֶּאָר אֹנֵדֶרֶן אֹוִיגֶן
 דִּיזַע גֶּרֶאָסֶע וּוְאֹנֵדֶרֶצִיִּיכֵן גִּטֶאָהֶן, אֹוִיף
 דַּעַס וּוְעַגַּע, דַּעַן וּוִיר גַּעֲגֶאָנֶגֶן, אֵיבֶר
 אֹוֶנס גּוּוֹאָכֶט, וּוִירֶד אַלֶּלַע פֶּעַל־קֶר
 דּוּרְךְ דִּיא וּוִיר קֶאָמֶן מוֹסֶטֶן, אֹוֶנס
 גִּשִׁיזֶט. (יח) דַּעַר עֹוִיגֶע, דַּעַר אַלֶּלַע
 פֶּעַלְקֶר, בּוּאָנֵדֶרֶס דַּעַן אֱמֹרִי, אֵיִינֶ=
 וּוְאַהֶנֶר דִּיזֶס לֶאָנֵדֶס, פֶּאָר אֹוֶנס פֶּרֶ=
 טֶרִיב — נִיִּין, אֹוִיךְ וּוִיר וּוְאַלֶּלֶן דַּעַס
 עֹוִיגֶן דִּיהֶנֶן, נֹוֶד עַר אֵיזֶט אֹוֵדֶר גֶּאָט,
 (יט) דֶּאָ שְׁפֶרֶאָךְ יְהוֹשֻׁעַ צוּם פֶּאָלְקֶע:
 אֵיֶהֶר וּוְעֶרֶדֶט אָבֶר, דַּעַס עֹוִיגֶן זֶא לֵיִיכֶט
 נִיכֶט דִּיהֶנֶן קַעֲנַעֶן, עַר אֵיזֶט אֵיִיִן הֵיִילִיגֶר,
 אֵיִיִן אֵיִיִפֶּר־פֶּאָלֶלֶעֶר גֶּאָט, וּוִירֶד אֵיִיךְ,
 אֵייעֶרַע פֶּרֶבֶרֶעכֵן אֹוֵד פֶּעֶהֶלֶר, נִיכֶט

(יח) וַיִּגְרֹשׁ יְהוָה אֶת־כָּל־הָעַמִּים וְאֶת־הָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ
 מִפְּנֵינוּ גַם־אֲנַחְנוּ נֶעֱבֹד אֶת־יְהוָה כִּי־הוּא אֱלֹהֵינוּ: (יט) וַיֹּאמֶר
 יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם לֹא הוֹכְלוּ לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה כִּי־אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים
 הוּא אֵל־קְנוּא הוּא לֹא־יִשָּׂא לְפִשְׁעֵכֶם

ולחטאתיכם באור

רש"י

(כ"ו ז' ח') . (טו) ואם רע בעיניכם, לא
 לפתותכם בנתי, אלא להראותכם את ידי ה'
 הטובה עליכם ועל אבותיכם, ואתם תבחרו
 (יח) ואת האמרי, בפרט, כי
 אתם

ברוב מקומות נקרא כל לשון רכנות לשון רבים
 כמו לדני יוסף לדני הארץ אם בעליו עמו אשר
 הלכו אלפים לפדותו לפי שהם הם שם שררה
 הוא
 כנפסכ', אם אותו תעבדו, או את מי מלכי העמים? (יח) ואת האמרי, בפרט, כי
 הוא הרבו הענוס, כמו שזכרתי. (כב) עדין

צו גומע האלטן • (כ) ווען איהר דען
 עוויגן פֿרליסעט , אונד פֿרעמדן געטרן
 דיהנט , זא ווירד ער מיט אייך , ווירד
 שלים פֿרפֿאהרן , אונד אייך אויפֿרייבן ,
 גאכרעם ער אייך גוטס גטאהן •
 (כא) דאז פֿאלק אנטווארטטע : ניין ,
 וויר זינד פֿעסט ענטשלאסן , דעם עוויגן
 צו דיהנן • (כב) דארויף שפראך יהושע
 צום פֿאלקע : איהר זייד זעלבסט צייגן ,
 דאס איהר אויס פֿרייער וואהל אייך פֿרֿ
 בינדט , דעם עוויגן צו דיהנן • זייד
 שפראכֿן : יא וויר זינד צייגן •
 (כג) זא שאפֿט דען אללע פֿרעמדע
 געטר וועג , דיא איהר אונטר אייך
 האבט , אונד ריכטט אייער הערץ ,
 איינציג צום עוויגן , דעם גאטע ישראל'ס •
 (כד) דאז פֿאלק ווירדרהאלטע פֿאד
 יהושע : דעם עוויגן אונזרן גאט , נור
 איהם וואללן וויר דיהנן , נור זיינד
 שטימע גהארבֿן • (כה) יהושע מאכטע
 אן דיזעס טאגע , איינן בונד מיט דעם
 פֿאלקע , גאב איהנן גזעצע אונד דעגל
 אין שכם • (כו) שרייב אויך דיזע ווארטע
 נידר , פֿרוואהרטע עס ביים בוכע דער
 לעהרע

וּלְהַטְאוֹתֵיכֶם (יחז' ו') : (כ) כִּי
 הַעֵיבוּ אֶת־יְהוָה וְעִבְדִתֶם אֱלֹהֵי
 נֹכַר וְשָׁב וְהִרְעֵ לָכֶם וּכְלָהּ
 אֶתְכֶם אַחֲרַי אֲשֶׁר־הֵיטִיב לָכֶם :
 (כא) וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
 לֹא כִי אֶת־יְהוָה נַעֲבֹד :
 (כב) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם
 עֲדִים אַתֶּם אִתְּכֶם כִּי־אַתֶּם
 בְּחַרְתֶּם לָכֶם אֶת־יְהוָה לַעֲבֹד
 אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ עֲדִים : (כג) וְעַתָּה
 רְסִידוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֹּכַר אֲשֶׁר
 בְּקִרְבְּכֶם וְהַטּוּ אֶת־לְבַבְכֶם
 אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :
 (כד) וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
 וַיִּכְרַת יְהוֹשֻׁעַ : (כה) וַיִּכְרַת יְהוֹשֻׁעַ
 בְּרִית לָעָם בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּשֶׁם לוֹ חֶק
 וּמִשְׁפָּט בְּשֶׁכֶם :
 (כו) וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַדְּבָרִים
 הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר הַתּוֹרַת אֱלֹהִים

אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נַעֲבֹד וּבְקוּלוֹ
 בְּרִית לָעָם בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּשֶׁם לוֹ חֶק
 וּמִשְׁפָּט בְּשֶׁכֶם :
 (כו) וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַדְּבָרִים
 הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר הַתּוֹרַת אֱלֹהִים

באור רש"י ויקח

הוא : (כג) עדים אתם נכס • ראה יהושע שנתמדין
 לעריגד בימי יחזקאל ולומר כהיה כגוים לסיבך הכבוד
 עליהם יבטויו ולכך הוסיף להם בימי יחזקאל והיגולה
 על רוחם היה לא תהיה וגו' חי' חזי' אס' לא ביד חוקה
 וגומר כבר קבלתם עליכם בימי יהושע ולא תאמרו מה
 שקבלנו עלינו בימי משה כדי לוכנס לארץ יבטיבו הרי
 בימי יהושע כבר נכבדתם וקבלתם : (כה) וישם לו
 חק ומשפט בשכם • הי'ר להם שם החוקים שנתורה
 וקבלו עליהם : (כו) ויכתב יהושע וגומר • ת"י וכתב
 יהושע

אתם נכס, אתם בעצמיכם תהיו עדים נכס
 (כד"ק) • (כה) וישם לו, לעם • חק
 ומשפט, לשון הרמב"ן על פסוק שם שם לו חק
 ומשפט (שמות ע"ו כ"ה) כאשר התלו לבוא
 במדבר הגדול והנורא וצמחון אין צו מים, שם
 להם במחוייתם וזרכיהם מכהגים אשר יתכהגו
 זהם עד בואם אל ארץ כושבת • כי המכהג
 יקרא חק כו', ויקרא משפט כהיותו משוער
 פהגון כו' וכן ביהושע נאמר ויכרות יהושע ברית לעם, וישם לו חק ומשפט בשכם, אינס חקי
 התורה והמשפטים, אבל הכהגות וישוב המדינו, כגון תכחי' שהתכ' יהושע, שהזכירו חכמים,
 וכיוצא בהם עכ"ל • (כו) את הדברים האלה, דברו הנבית' בספר תורת ה', הנכון כמו
 שת"י ולאנכי כין בס' אוריית' • כתב הדברים על ספר והנחתו' אל כל ספר תורת משה • וזו"ל כאלקו
 זה חד אמר שמה פסוקים שנתורה, וחד אמר ערו מקלט, ואין המקרא יונא מפשטו • תחת
 האלה, בדרש היא האלה אשר עם אכס, שטמן יעקב

וַיִּקַּח אֶבְרָם גְּדוּלָה וַיִּקְרָא שֵׁם
 הַיְחָת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בְּמִקְדָּשׁ
 יְהוָה: (כו) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-
 כָּל הָעָם הַגֵּר הָאֶבְרָם הַזֶּה
 הַהִי יְהוָה לְעֵדָה בְּיַהֲוִי
 שְׂמִיעָה אֶת כָּל-אֲמָרֵי יְהוָה
 אֲשֶׁר דִּבֶּר עִמָּנוּ וְהִיָּתָה בְּכֶם
 לְעֵדָה פֶּן-תִּכְחַשׁוּן בְּאֱלֹהֵיכֶם:
 (כח) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֶת-הָעָם

לעהרע גאטס, נאם הירויף איינן גראטן
 שטיין, ריכטטע איהן דארט, אונטר
 דער לינדע אויף, דיא ביים הייליגטום
 דעם עוויגן שטאנד. (כו) אונד
 שפראך צום גאנצן פאלקע: דויר שטיין
 היר, דיהנע אונס צום צייגנים, עד
 האט גהערט אללע ווארטעדעם עוויגן,
 דיא עד מיט אונס גרעדט, עד זאל
 אייך אלוז איין צייגנים זיין, דאס
 איהר אין דער פאלגע, אייערן גאט
 ניכט פדלייגנט. (כח) יהושע ליים
 זאראן דאז פאלק יעדן אין זיין ערבגוט
 געהן. (כט) נאך דעם דיוס גשעהן
 וואר. שטארב יהושע, דער זאהן נון'ס,
 אין איינס אלטר, פאן הונדרט אונד
 צעהן

איש לנגחלתו: (כט) ויהי אחרי הדברים האלה ויקרא יהושע
 בן נון עבד יהוה בין מאה ועשר

שנים

בן נון עבד יהוה בין מאה ועשר

באור

רש"י

תחתי' אהי הנכר. אמנם גם כתיב אלה וכאן
 אלה, ולא כמכא לו חזר במקרא
 ואפש' על זאת תרגמו יוכתן אלתא, וכוונתי
 מוזות הפתח. והנה מנאנו במקרא אלה, אלון
 אלון, אלים, ואלונים, והמפרשי' אלון
 יעטנו צפי' מלות האלו על
 ת"י, והוא תרגם אלה, פעם בוטמא, ופעם
 אילכ', ואלון ואלון. תרגם מישר, ולפעמים
 בלוטא, הרי שעל פיהו לא ידענו לכוון
 מלות האלו על ככון. וראוי להפריד ביניהם
 לדעת ענין כל אחת ואחת. ואחשוב כי אלה
 ואלון שני מיני אילין הם, וכן נאמר כאלה
 וכאלון (ישעיהו י"ג) הקיבוץ מן אלה
 אלים, כמו הנחמים באלים (שם כ"ז ה')
 כמו אלונים, ומן אלון אלונים, כמו אלון כ"ו ו'
 (אייבען). ואלון שם מישר נטוע באלכות, באל'
 בנח"כ המישר, ופעם אלוכי בסמיכות, בנסיכת
 האילנו. שבו, כמו אלון מורה (בראשי'
 י"ג ו') ואלוכי מורה (דברים י"א). שהם אחד כ'
 שם רש"י ורמב"ן, ולא כמנא ממנו אונים.
 ואלה כמו אלה, כי שורש שניהם איל, אלא שבו
 תמשו' הכיר' היו' ד הנחה, ובו דגש
 הלמ"ד לתשלוש הנק. ודרש חז"ל קרוב אל הפשוט,
 וא תתמה איך עמדה האה ימים רבים
 כאה? כי ידענו מין אילין זה, שעד אלף שנים
 עליהו לא יבול: במקדש ה', אמרו המפרשים
 הוא הבית אשר הבניאו שם הארון לפי שעה,
 כמו שכתוב ויתיצבו לפני ה' (לעיל פסוק א')
 ואפשר גם כן שהכוונה על מקום המזבח אשר
 בנה יעקב ויקראלו אל אלהי ישראל. (כו) כי
 היא שמה, על דרך ותשמע הארץ, אמרי פי'
 (דברים ל"ב א'). אמרי ה', כל אשר דברתי לא
 בדיתי מלבי, כ"א אשר שם אהים צפי אות'
 דברתי. לעדה פן תכחשון

ית פתגמיהו כאלון ואכזבונן בכפר אוריתא דה'
 ובמכת מכות כחלקו בו אמוראים חד אגור אלון
 ח' פסוקים מן וימת משה יגד לזינוי כל ישראל
 טהרי ספר תורה חזר והשלימו וחד אמר פרשה
 זו של ערי מקלט כתב בספרו כמו שהיו כתובים
 בספר התורה: תחת האלה. תחת אלתה היו
 מוזות הפתח כמו שאומר האיל מוזות המישות
 ומדה אחת לאלים ויש אומרים זו האלה אשר
 עם שכם שכתוב ביעקב ויעמן אותם יעקב תחת
 האלה: אשר במקדש ה'. כלפי שהבניאו שם את
 הארון כמה שנאמר למעלה ויתיצבו שם לפני
 האלהים: (כו) הנה האלון הוא תהיה בנו
 לעדה וגו'. הא אכנא דהא תהי לכא בתרין
 לוחי אבן קיימא אוריתא ענדנא לסהדי ארי
 פתגמיהו דכתיבין ילה מעין כל פתגמיהו דה'
 דמליל עמנא וגם יש לסותרו במשמעו: כי היא
 שמה. אה הדברים אשר דברתי לכם בשליחותו
 של

שנים: (ל) ויקברו אתו בגבול
 גחלתו בתמנת סרח אשר
 בהר אפרים מצפון להר געש:
 (לא) ויעבר ישראל את יהוה
 כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים
 אשר האריכו ימים אחרי יהושע
 ואשר ידעו את כל מעשה יהוה
 אשר עשה לישראל: (לב) ואת
 עצמות יוסף אשר העלו בני
 ישראל ממצרים קברו בשכם
 בחלקת השדה אשר קנה יעקב
 מאת בני חמור אבי שכם
 במאה קשיטה ויהיו לבני יוסף
 לגחלה: (לג) ואלעזר בן אהרן

זעהו יאהרן . (ל) מאן בגרוב איהו ,
 אין דען גרענצן זיינס ערבטיילס , צו
 רחמנא סרח , דאן אויף דעם גבירגע
 אפרים , אן דער מיטטרנעכטליכן וויטע
 דעם בערגס געש ליגט . (לא) ישראל
 דיהנטע דעם עוויגן , זאלאנג יהושע
 לעכטע , אונד אין דער גאנצן לעב
 צייט דער עלטסטן , דיא נאך לאנגע
 נעמליך אללע טאהטן דעם עוויגן גקאנט ,
 דיא ער פיר ישראל גטאהן .
 (לב) יוספ'ס גביינע וועלכע דיא קינד
 ישראל'ס , אויס מצרים הערויפגברא
 טן האטן , בגרובן זיא אין שכם , אין
 דעם שטריך לאנרס , וועלכס יעקב פאן
 דען זעהנן חמור'ס , דעם פאטר שכם'ס ,
 פיר רונדרט קשיטה גקויפט האטע ,
 אונד דען זעהנן יוספ'ס צונפאלן וואר .
 (לג) אויך אלעזר דער זאהן אהרן'ס
 שטארב , אונד טאן בגרוב איהו , אן
 איינר אנהעהע , דיא זיינס זאהנע פנחס
 גהערטע , וועלכע מאן איהם נעמליך אס
 גבירגע אפרים געגעבן האטע .

מת ויקברו אתו בגבעת פינחס בנו אשר נתן לו בהר אפרים:
 ג ש ל ם ס פ ר י ה ו ש ע

באור

רש"י

של מקום: (ל) בחמנת סרח . כך שמה
 ובמקום אחר הוא קורא חומה תמנת סרח על
 שם שהעמידו תמנת החמה על קברו לומר זה
 הוא שהעמיד החמה וכל העובר עליה אומר
 חבל על זה שעה דבר גדול בזה ומת וי"א
 תמנת סרח שמה ולמה נקרא שמה תמנת סרח
 על שם שפירומיה מהריוחין מרוב שמן: להר
 געש . מלמד שרעש עליהם ההר להורגם למי
 שלת הפסידותו כראוי: (לא) האריכו ימים . ימים
 האריכו שנים לא האריכו שנעשו: (לב) קברו
 בשכם . משום גנבוהו לשכם החזיריהו: (לג)
 נגבעת פנחס בנו . מהיכן היה לו לפנחס חלק
 בדרך שירש מאשתו:

תכאפון , האנן הזאת תהיה לעדה להזכר
 תמיד בבני אשר כרתי עמך , ולא תכאפו בה'
 (ל) בחמנת סרח , ובשופטים תמנת סרח ,
 והוא אחד , כמו כנא וכנא . (לא) ואשר
 ידעו , ובשופטים (ב'ט') אשר ראו , אמנם אין
 זה ידיעת דבר אשר יסופר , כי הידיעה הזאת
 היתה לכל ישראל , אלא ידיעת דבר אחרי
 ראותו . (לג) בגבעת פנחס , איך בא פנחס
 אל הגבעה הזאת , כבר בארו קו"ל (בבא
 בתרא קי"ג ע"א)

מכלל יופי

(כו) כי היא שמעה , ע"ד ותשמע הארץ אמרי פי :

סליק ספר יהושע . בעזרת האל המושיע

